

A les qui estimo.
A les mares literàries.
A la poesia per ser llum i fosca.

The highest hymns of the sun
are written in the dark.

DYLAN THOMAS

PRÒLEG

Una de les pioneres del cinema feminista, Agnès Varda, compleix avui noranta anys. A les xarxes, l'efemèride s'ha recordat amb el fragment d'un vídeo on *l'àvia de la nouvelle vague francesa* mira a càmera i diu:

—Oh, això és el que he menjat avui: meló amb pernil. La barreja d'allò salat i dolç, m'agrada molt. Un petit tros de formatge amb mermelada de taronja, la mescla entre tristesa i gaudi que sempre tenim dins; de vegades melancolia, de vegades energia, la controvèrsia estant junta tota l'estona. Crec que això és la felicitat.

Meló amb pernil, formatge amb mermelada: fantàstica descripció gastronòmica de la felicitat com a disputa latent entre oposats que, en la contradicció, multipliquen el gust, el sabor, les seves possibilitats. Alegre coincidència aquesta que ha dut les paraules de Varda fins a aquest text que, més que *parlar sobre* vol provar de *dialogar amb* el segon poemari d'Aina Torres, un recull que en forma i contingut es fonamenta en l'oposició com a terreny fèrtil per a la creació.

Les dues parts en què s'estructura *Baula de la nit* —la més extensa, «Fosca», i «Llum / Vers»— venen a refutar, d'alguna manera, el principi de no contradicció aristotèlic segons el qual una proposició i la seva negació no poden ser ambdues veritables al mateix temps i en el mateix sentit. A *Baula de la nit*, l'escriptura, la identitat, tu i jo, som llum i som foscúria a la vegada, perquè «el límit de la fosca / infanta sempre llum». Materialisme dialèctic el de Torres, que de la tesi i l'antítesi en fa una síntesi

que mai no ens deixa indiferents perquè sap que «el conflicte sempre torna / i habita al pa i a la carn / a la fruita i a la sal, / a la taula on hem de seure».

A la llum del poetes que cita —Dylan Thomas, Sylvia Plath, Leopoldo María Panero, Pedrolo, Anne Sexton i, amb significativa insistència, Felícia Fuster i Maria-Mercè Marçal—, l'autora configura un paisatge sempre obac en què reflexiona entorn no només de la creació poètica, sinó també de la vida i la mort, la memòria i l'oblit, l'amor i el desamor. I ho fa amb imatges volgudament brutals que combinen el fred i la pell, la tenebra amb la sal d'alta mar, la casa i la barbàrie d'Europa, el foc amb la neu —no en va el seu primer poemari s'intitulava *Dos hiverns i un incendi*—: «Som dos miralls aïllats / som la pols de l'amor incinerat / i aquesta pols ens va colgant / com la neu que ara cobreix / la nostra casa en venda».

Com deia, més que parlar sobre *Baula de la nit*, el que voldria és aconseguir obrir el diàleg amb aquest poemari i d'altres obres. Si bé inaugurava el text Agnès Varda, em sembla oportú en aquest punt esmentar dos poemaris que, d'alguna manera, estan en sintonia amb el nou llibre d'Aina Torres. D'una banda, *Arquitectura de la llum* (2012) d'Antoni Clapés —el poeta contemporani que ha sabut fer de la llum matèria poètica que il·lumina—, i de l'altra *Fosca Límit* (2015), d'Esteve Plantada. Seria sens dubte interessant i productiu fer-los parlar en una conversa a tres bandes; qui sap si encara trobaríem algú capaç d'aventurar que el primer és la tesi, el segon l'antítesi i el de Torres la síntesi.

Finalment, una altra proposta de conversa encara entre *Baula de la nit* i altres lectures (en efecte, la intertextualitat com a argument); aquesta vegada, però, amb un assaig que la intuïció d'un cert lligam fa present aquí: la *Nova il·lustració ra-*

dical (2017), de Marina Garcés. En la filòsofa, la llum que cal recuperar de la Il·lustració moderna —malgrat la lectura més comuna que se n'ha fet— és la que posa objeccions, combat la credulitat i el dogmatisme, aquella que busca les ombres i ho fa a través d'una acció i una actitud que aposta per portar llum al món. En la seva proposta, la vida i la natura ocupen el centre del pensament, i estan radicalment feminitzades. La tasca de la nova il·lustració radical seria així la tasca de «teixidores insubmises, incrèdules i confiades alhora» —per dir-ho amb les seves paraules— que bé podem imaginar recitant alguns dels versos de Torres mentre cusen, com ara: «Nascudes de bat a bat, / obertes al plor i a la carn, / impuls i subversió, / així rebem la vida», o bé «Doneu-nos un final de terra i ventre, / que puguem desnèixer de la mare. / Si la vida no té el nostre nom, / el comiat serà màtria».

I així, teixint i recitant, s'acomplirà encara una altra tasca necessària, la de reconstruir les baules d'una genealogia de dones a les quals Aina Torres s'hi afegeix per aportar-nos llum. Llegiu, si no, el fragment d'un dels poemes més colpidors del llibre que és, alhora, una bellíssima poètica: «l'única certesa / és creure en el traspals / de totes les paraules, / és creure en el sotrac / de caure dins del pou / empès per un poema».

MIREIA CALAFELL

FOSCA

Obscura,
fosca em van fer.

FELICIA FUSTER

Stasis in darkness.

SYLVIA PLATH

Ven
adonde la oscuridad no deja ver sino la luz.

LEOPOLDO MARÍA PANERO